

דברי הסכד על כדיה מרה

הרב ישי שכטר - ראש בתי המדרש של 'חי בהם'

שבעה שנייה בתוך מלחמה, חודש של כאוס כאב ואובדן ובתוכו עוצמות לא יתוארו. להיות חלק ממשפחה, מעם מיוחד, הכאב העצום לצד הגאווה, השייכות וההזדהות מובילים אותי לדבר דרך מעגלי ההשתייכות:

פדיה, על הנייר אני בסך הכל נשוי לבת דודתך, איני יודע אם יש לי הזכות אבל דומני שבמהלך שבע השנים האחרונות אני מרגיש שהפכנו במעט למשפחה גרעינית. אנסה לגעת בעוצמות המטלטלות את ליבי וראשי דרך פגישתנו האחרונה. חול המועד, יום שני בערב אני שולח לך הודעה, מה נשמע איפה אתה? בצפון, בכנרת. אני מתקשר אליך, עם מי אתה? לבד, יצאתי לנקות ראש. יאללה תעלה לרכב אנחנו מחכים לך בסוכה של ההורים שלי בקרית שמונה. תוך 50 דק' היית אצלנו, אוכלים, משוחחים, חגגת עם זיוי, ישנת עמנו בסוכת הוריי. בבוקר הזמנתי אותך לשחייה שלי, שוחים עם הזרם כמה קילומטרים, השחייה הפכה לשיחה של שעות...

1. צמיחה מתוך שכול בלתי נתכנס:

אנו שוחים ומשוחחים, ואז אתה מציף את השאלה שמנסרת אותך, אתה מחזיר אותי אל הפיגוע ומהרהר האם היית יכול או צריך לנסות לקחת את האקדח של אביך ברגע שנרצח ולנסות להשיב אש למפגעים. נער בן 14 וחצי, ההרהור מנסר את ליבך, חוסר אונים. שאלתך קורעת את ליבי, אני חוזר שבע וחצי שנים אחורה, נזכר בך יושב מכוון בבית החולים, ילד-נער מתוק, עדין, אחותך תהלה ואמך בניתוח. אני עוטר אותך בחיבוק, מנסה לקחת ממך ולו במעט את הכאב, את הטראומה הבלתי נתפסת של שני ילדים שראו את אביהם נרצח ואימם מטלטלת בין חיים למוות. מהרהר בתקופות התיכון בה למדת סמוך לביתנו, המסלול המורכב לייצור עמוד שדרה, לייצב חיים, עמלת קשות להיכנס למסלול, אחר כך להתחיל ישיבה. ושוב השמים נופלים, שלומי האח הבכור הנערץ נהרג בדרכו לתפקידו במשרד הבטחון. שוב אתה נשבר מבפנים, מתמודד, אבל במקביל תופס מקום מיוחד כמעין אח בכור לילדיו של שלומי, בקרב אחיך, מתמודד, נשבר, אך במקביל נבנה.

אנו ממשיכים בהליכה במימי הירדן, אני פותח את עיני, מדמה לראות את הנער המבוהל בבית החולים, אך עיני רואות אותך, בין גדות הירדן, שוחה. בחור, לוחם, נער שהפך לגבר אשר בנה עצמו, נלחמת לחיות, לא נתת לשברים האדירים לפרק אותך. יודע לכאוב ולהישבר, אך לא מוותר. שוב נזכר איך אתה מזנק אל תוך מסלול צבאי, פלס"ר גבעתי, מצטיין מחלקתי, קצין המיועד למסלול צמיחה וקידום צבאי, אשר מקבל את חיילי צבר, צוות לקראת שחרור, והופך למפקד נערץ של צוות חוד. בחור שלמד בליבו ובגופו ויודע בראשו על מה ועל מי הוא נלחם. הילד הפך למפקד לצוות אשר הפכו לדבוקה אחת, נמר של צוות חוד הפורץ בראש חטיבה של צבא ההגנה לישראל, היוצאים בחצי הלילה להשיב את כבוד האדם העם והארץ אשר חוללו בידי טובחים ומרצחים. להשיב את הבטחון והתקווה של עם חופשי בארצו.

פדיה, הטבח בעוטף, הותיר אותנו אילמים. אינני יודע איך תושבי העוטף וכל מי שאיבד את היקר לו וראה את הרוע לנגד עיניו יצליח להשתקם. ברגעים אלו אני מתבונן בך, בחייך, ושואב כוחות. הוכחת את יכולת השיקום, השבת את האמון ביכולת לצמוח, אתה סמל לצמיחה, ילד קטן שחייו קרסו לנגד עיניו שצמח ובנה עצמו בשתי ידיו.

2. הרעות:

לאחר קבורתך יצאתי עם איתיאל למסע, הרגשתי מעיין שליח של המפקד שבך שלא יכול ללכת אל משפחות הצוות שנהרג, משפחות נמר החוד, רצינו להרגיש יחד איתם את הגאווה העצומה בכם לצד האובדן והכאב הרב. אני רוצה לספר בקצרה את סיפורו של נמר החוד אשר מסמל את תחילתו של התמרון הצה"לי אשר יצא להשיב את כבוד האדם. צוות שלם, 12 לוחמים, כנגד 12 שבטי יה, שעולה בסערה השמימה, ואחד שנותר להיאבק על חייו, וכאן המקום להביע תפילתנו להחלמתו.

על הנגב והעוטף יורד ליל הסתיו, ומצית כוכבים חרש חרש...
הרעות נשאנך בלי מילים... הרעות כנערייך כולם, שוב בשמך נחייך
ונלכה, כי רעים שנפלו על נשקם, את חייך הותירו לזכר.

אני שב אל גדות הירדן, אנו משוחחים על החיים שהיו, על ההווה והעתיד. עליך,
על משפחתך, על הקשרים העמוקים, על מורכבויות, על שאיפות החיים ועל מחירי
המוות. ואז לאחר כמה ימים מגיע אותו יום שחור, טבח נורא, לאחר שהתבשרנו
על מותו של גיסי היקר בן דודך אלחנן שהיה כה קרוב למשפחתך, שוב המשפחה
הטלטלה, ואתה קרוע מבפנים, מה לעשות, מצד אחד אתה חייב להיכנס לעזה,
אתה חייב לעמוד לצד חיילך להובילם, אתם הרי פלוגת החוד בראש החטיבה,
ומאידך הכיצד לא תגיע ללוויה, לקבורה, לשבעה, למשפחה הקרובה אשר כבר
איבדה רבות? אודה שעודני מעבד את השיחות הרבות אשר בעיני חלקן יכולות
להיכתב ולהתלות לעיני כל כשיקוף לעמנו המיוחד, מתח מורכב ומיוחד בין גבורה
והקרבה לרגישות, כאב, שותפות, אהבה ותמיכה. חוזק מטורף אשר אינו נובע
מקהות חושים או קור, להיפך, דווקא מעוצמת רגש קרוב, מאהבה, מתחושת
שליחות, שותפות ואחריות, נובע מהבנת עומק, סיפורה של משפחה וסיפורו של
עם אשר עמל להיות חופשי בארצו. נשאת עם חיילך, כל אותם ימים ארוכים,
אשר הכילו התקלויות לצד אימונים והכנות בתודעה שכל יום יכול להיות יום
הפריצה. שבועיים ימים עד הכניסה, לא זכינו לראותך עד מותך.

פדיה, עברנו בין חייליך כולם, עשרת המשפחות האבלות, לתת חיבוק, לקבל
חיזוק, להרגיש יחד את עוצמתה של רעות לוחמים, רעות המשפחות והעם. עשרה
בתים, מקומות, כיוונים, דעות ועולמות שונים. עם ישראל על שלל גווניו. כאיש
אחד בלב אחד. מכל מקום ומשפחה אתה מבין את העוצמה של גיבורים שנפלו
כנמר חוד בראש החטיבה, נערים אשר הוריהם ומשפחותיהם מביטים בהם
בהערצה עצומה מהולה בכאב עז. בבית אחד, חברתו של אחד הלוחמים מספרת
על השיחה המיוחדת שהייתה לך איתו יומיים לפני הכניסה כשהיה צריך חיזוק
ואתה בעוצמה ובטחון לצד רגישות גדולה אמרת לו: אם למות, אז טוב למות בעד
ארצנו. בשלושה בתים אחרים איך שנכנסנו הרגשנו כאילו אנו מביאים איתנו את
דמותך הנערצת והקשר החם המשולב בחברות עמוקה צף ועולה. בבית החמישי

אנו פוגשים את האם ששולחת הודעה למפקד, אליך, על כמה שהיא מעריכה אותך ומודה לך על המקום המשמעותי שלך עבור בנה וכל זה יומיים לפני הכניסה אל התופת בידעה שאתם אמורים להיות בחדו. אצל המשפחה הבאה אשר עצרו הכל בחרדת קודש והתרגשות גדולה לדבר איתי אני יושב לקרוא את צוואתו, מכתבו של חייל, לעמנו "אני יוצא למלחמה הזאת בידעה שלא בטוח אני חוזר אבל מאמין בלב שלם במה שאני עושה... אין לנו ארץ אחרת ועכשיו תורי להגן עליה... בשמם של תינוקות, נשים, זקנים, חסרי אונים מול התופת של חמאס". אפילו השניים שהצטרפו אליכם למשימה, המקלען ומפקד הרכב אשר רק זה לא מכבר הכרתם, משפחותיהם תיארו איך במעט ימים הפכתם לדבוקה אחת לפני הכניסה אל התופת. אתמול חתמנו את ביקורנו אצל שתי המשפחות האחרונות, העוצמה המורגשת של נערים צמאי חיים אך בד בבד מבינים את החובה והזכות ללחום בגבורה עבור עמם וארצם. במכתבך למשפחה אשר שלחת בטרם הכניסה כתבת אנחנו חזקים, עם ישראל חזק, צהל חזק, "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם" וחתמת "עם ישראל חי"!

פדיה, בעיני סיפורו של נמר החוד שלכם הפך לסמל לרעות העמוקה של העם שלנו על גווניו, עם אשר לא ניתן להכחיד, כי הרעות, הרוח והגבורה שלו הינם התלכיד העמוק ביותר. הרעות נשאנוך בלי מילים, אהבה מקודשת בדם את תשובי בינו לפרוח. עלינו לזכור רעות זו ולאחוז בה, גם בעת שייעלמו קולות התותחים, כי רעים שנפלו יחד כולם את חיינו הותירו לזכר.

3. "לעולם לא עוד" – מלחמת עזה האחרונה:

אני שב 20 שנה אחורה ופתאום דבריו הקשים של המג"ד של נעם בהגון, באגי, חברי הטוב, מהדהדים לנגד עיני. הוא עומד ליד קברו ומספר למשפחה על הקושי במתן הפקודה לטנק לעלות לעמדה בידעו שייתכן מאד ולוחמי הטנק לא ישובו ממשימתם, הוא הבין כי פקודתו היצרת חיץ בין עזה לדוגית יכולה להיות הרת מוות עבורם אך מנגד אם לא יעלו דוגית חשופה לעליית מחבלים לתחומה. באותה העת היה קשה לשמוע את דברי המפקד על קבר חייליו, אך היום אנו מרגישים על בשרנו את עוצמת הדילמה, עוצמתו של החשש לדוגית (מיישובי צפון גוש

קטיף), הפך לטבח בלתי נתפס בעוטף. באגני חברי וצוותו עלו בסערה השמימה, מטען רב עוצמה, 20 שנה אחרי אתה וצוות הנמר עולים יחד השמימה בצאתנו למלחמת עזה האחרונה.

אני חוזר כ 500 שנה אחורה אל מילותיו של מי אשר היה רבם ומנהיגם של יהודי עזה באותה תקופה, רבי ישראל נאג'רה כותב בשירו. "ממרמס אנשי לצון, הגידה נא לי אתה על מי, נטשת מעט הצאן... שוב ואסוף נדחיק, כי הם זרע אהוביך". מלחמתנו עם החמאס, מלחמת עזה אינה מלחמה פיזית בלבד, מדובר במלחמה על הרוח, על המהות.

בשמחת תורה פגשנו את הרוע, האכזריות ואיבוד צלם האנוש, מלאה הארץ חמאס. ואז אלחנן, כתלמידו של נח, בנה תיבה ויחד עם מנחם ואיתאל ורבים אחרים, יצאו להציל חיים מהמבול והתופת, ממרצחים צמאי דם. צבא החיים, כנגד מחבלי המוות. לפני שבועיים יצא עם ישראל זרעו של אברהם למלחמה, מלחמה להסרת הרשע והרוע, למיגור חמאס, אברהם אבינו שומע כי לוט נפל בשבי וישימע אברהם כי נשבה אחיו וירק את חניכיו¹. עמנו עם מיוחד אשר גם אחרי שבורא עולם אומר כי הינו הולך להשמיד את סדום עיר החטאים, אברהם אבינו מתפלל אולי יש שם חמישים, אולי עשרה, שאינם רשעים. לנגד עיני ניצבת תמונה של טנק השומר על פלשתינאים מפני החמאס, אנשים אשר איננו יודעים אם היו אלה אשר תמכו בהמון שטבח בעוטף¹, ובכל זאת אנו עם אברהם... מציאות והתנהלות בלתי נתפסת אשר יכולה לבלבל את אויבנו. איננו פועלים כפי המצוי בסביבתנו. אנו תלמידיו של אברהם ודוד, אבל אל לאויבנו להתבלבל, יודעים אנו לעשות מלחמה ולמגר את אויבנו, אך מבינים אנו כי המלחמה אינה רק מלחמת תותחים, זוהי מלחמה על מהות החיים, על הרוח, על כל מה שעמנו

¹ לצערנו, הטבח האחרון והגב שהיה לו מן הבית מעלה שאלות האם וכמה ישנם 'בלתי מעורבים' או חפים מפשע ועלינו לשרטט קו חדש של חוקי מלחמה למול אלו אשר הינם חסרי כל חוק, תאבי דם ורצח ואכזריות. עלינו ליצור משפט פומבי אשר מטרתו, מחד לבסס את המציאות העובדתית כחלק ממהות המסר "לעולם לא עוד", ולצד זאת לשרטט הגדרות חדשות לדיני מלחמה ומוסריות למול מרצחים חסרי כל אנושיות וצלם אנוש, למולם עלינו לבסס דרכי התנהלות המדויקת לכאלו שאינם בני חיים. משפט עם משקפים בינלאומיים, אשר יוודעו לכל הזוועות ויבינו כי עליהם להשתתף בשרטוט הפער בין דיני מלחמות בין עמים לדרכי התנהלות עם מבצעי זוועות.

נושא עימו דורות ושנים. פתאום אני נזכר במלחמה האדירה של עמנו אשר זה לא מכבר יצא ממצרים, עמלק מנסה לתוקפו בעת חולשתו. גדול המנהיגים משה רבינו יוצא להילחם בעמלק אך באופן מפתיע הוא עולה להר, המנהיג הגדול אשר יצא למלחמות סיחון ועוג בראש העם בוחר לעלות לראש ההר, מבין כי במלחמה זו מתנהלות שתי מלחמות, המלחמה הרוחנית בראש ההר אשר בראשה יעמדו משה יחד עם אהרן וחור וידי של משה עושות מלחמה... אלא בזמן שמסתכלים כלפי מעלה...", וממש במקביל כדבוקה אחת מתבקש הנער יהושע לצאת בראש הצבא להילחם בעמלק. פדיה הנער שהפך למפקד יוצא בחוד עם חייליו, אנו יוצאים למלחמת חורמה על כת המרצחים, רוח הטבח, האכזריות, עלינו למגרה מן העולם. אל לאויבנו להתבלבל, יודעים אנו לנהל מלחמה, חמלתנו והבחנתנו בין הרוע לשאינו, אינה חולשה, היא מקור כוח. אנו מנהלים מלחמה מקבילה ברוח ובחומר בין עם הרוח והחיים לכת הרצח אשר מלאה הארץ חמאס הינני משחיתם. וכמו שכתב פדיה "ארדוף אויבי ואשיגם ולא אשוב עד כלותם", עם שיודע לצעוק "לעולם לא עוד" נכנס למלחמת עזה האחרונה.

מחשבתי חוזרת אלינו אל הירדן, פגישתנו האחרונה, אנו שוחים בנחל האוסף את רוב חלקיה של הארץ הזו.

"לשיר זה כמו להיות ירדן... אתה מתחיל למעלה בצפון צעיר שוצף אתה שומע ציפורים בסבך וכל אחת מהם ציפור גן עדן... סופך לגווע כמו ירדן להאסף לאט אל ים המלח".

פדיה היקר לנו, כאב עצום על אובדןך, ליבי ליבי מעי חמרמרו. מיכי היקר, בניך כשתלי זיתים על שולחןך, שלומי הבכור ופדיה הצעיר יחד אתכם אלחנן יונדב ועוד. כאבנו המשפחתי וכאבם של כל מי שאיבד את היקר לו, קשה מנשוא, אך דומה כי האובדן האישי לא יכול שלא להיות מהול ומעורב בעוצמה הרחבה. אני מיישיר מבט אל תקופה בלתי נשכחת בתולדות עמנו, תקופה אשר בה לא זכו לקום על אויביהם בכוח אדיר וצבא אשר אין שני לו ולהסיר חרפת עמו. חשבתי לקרוא מעט ולהתחבר לעוצמה של מבט אל המוות הפרטי למול זה הלאומי

דווקא מנערי קראקוב לוחמי המרד הקטן אשר רואים במותם את העתיד והחיים קדימה.

מתוך דבריהם של הנוער הלוחם במרד גטו קראקוב:

"נוכח המצב הטרגי בו שרויה היהדות, כאשר חיי היחיד תלויים במקרה ואולי חיי הכלל הם מזמן על סף חדלון, צריך יותר מתמיד לבחון את המצב במבט מקיף נקודת ראות אישית היא עתה חסרת משמעות, אישית כולנו אבודים... במותנו יחד עם יהדות פולין חייבים אנו להמחיש לעצמנו את המהות ההסטורית של הזמן הזה ולאמר באומץ שמותנו אינו סוף העולם... רק גרעין זה של מדינת יהודים מהווה ערובה לתחיית העם. מצווה להאמין כי תקום מחדש יהדות עצמאית השופעת כתמיד ערכי רוח עמוקים" (מתוך עיתון המחתרת של הארגון הלוחם של הנוער היהודי החלוצי ("עקיבא") בקראקוב, "החלוץ הלוחם", אוגוסט 1943)

אסיים בכוח הגנוז בשמך פדיה.

(ג) חֲזָקוּ יְדֵיכֶם רַפּוֹת וּבְרָכִים פְּשָׁלוֹת אֲמַצּוּ: (ד) אִמְרוּ לְנַמְהֲרֵי־לֵב חֲזָקוּ אֶל־תִּירָאוֹ הִנֵּה אֶל־לֵהִיכֶם נָקָם יָבֹוא גָּמוּל אֶל־לֹהִים הוּא יָבֹוא וְיִשְׁעֲכֶם: (ה) אִזּוֹ תִּפְקַחְנָה עֵינֵי עוֹרִים וְאֶזְנֵי חֲרָשִׁים תִּפְתַּחְנָה: ... (ו) וּפְדוּלֵי יִקְוָה יִשְׁבּוּ וּבָאוּ צִיּוֹן בְּרִנָּה וְשִׁמְחַת עוֹלָם עַל־רֹאשֶׁם שְׁשׂוֹן וְשִׁמְחָה יִשְׁיגוּ וְנָסוּ יִגְוֹן וְאַנְחָה: פ (ישעיהו פרק ל"ה פסוק ג'-י').